

**Узагальнений бюлетень про стан масивів поверхневих вод
у суббасейні Прип'яті та середнього Дніпра у межах Житомирської
області за III квартал 2022 року**

Об'єкти, створи і періодичність відбору проб в суббасейні Прип'яті та середнього Дніпра у межах Житомирської області на 2022 рік визначені «Програмою державного моніторингу вод (в частині діагностичного та операційного моніторингу поверхневих вод)», затвердженою наказом Міндовкілля 05.01.2022 № 1 та «Порядком здійснення державного моніторингу вод», затвердженим наказом Держводагентства України від 12.01.2022 № 5.

Діагностичний моніторинг масивів поверхневих вод в суббасейні Прип'яті передбачено здійснювати на 32 масивах поверхневих вод, що становить 3,1 % від визначених, у 35 пунктах моніторингу:

- Житомирська область - 4 пункти моніторингу;
- Рівненська область - 11 пунктів моніторингу;
- Волинська область - 10 пунктів моніторингу;
- Хмельницька область - 5 пунктів моніторингу;
- Тернопільська область - 3 пункти моніторингу;
- Львівська область - 1 пункт моніторингу;
- Київська область - 1 пункт моніторингу

Протягом III кварталу 2022 року не у всіх пунктах була можливість виконувати відбір проб. Міжрегіональний офіс захисних масивів дніпровських водосховищ не здійснював відбір проб на транскордонному створі р. Прип'ять, 60 км, с. Довляди, кордон з Республікою Білорусь, зона відчуження ЧАЕС із-за неможливості проїзду в результаті небезпеки від минулих бойових дій, небезпеки замінованих територій та порушенням дорожньої інфраструктури.

Зведена інформація про кількість відібраних проб та виконаних вимірювань за 9 місяців 2022 року наведена в таблиці:

суббасейн Прип'яті	ПЛАН		ФАКТ	
	проб	вимірювань	проб	вимірювань
Питні водозабори та транскордонні водотоки	99	1980	82	1640
із них:				
<i>БУВР Прип'яті</i>	<i>27</i>	<i>540</i>	<i>24</i>	<i>480</i>
<i>РОВР у Рівненській області</i>	<i>45</i>	<i>900</i>	<i>40</i>	<i>800</i>
<i>РОВР у Хмельницькій області</i>	<i>18</i>	<i>360</i>	<i>16</i>	<i>320</i>
<i>МОЗМ дніпровських вдсх</i>	<i>9</i>	<i>180</i>	<i>2</i>	<i>40</i>
Хімічні (пріоритетні та басейнові специфічні)	630	19845	544	12663
із них:				
<i>БУВР Прип'яті</i>	<i>72</i>	<i>2268</i>	<i>60</i>	<i>1638</i>
<i>РОВР у Рівненській області</i>	<i>198</i>	<i>6237</i>	<i>176</i>	<i>4221</i>
<i>РОВР у Хмельницькій області</i>	<i>90</i>	<i>2835</i>	<i>80</i>	<i>945</i>
<i>МОЗМ дніпровських вдсх</i>	<i>18</i>	<i>567</i>	<i>4</i>	<i>63</i>
<i>РОВР у Волинській області</i>	<i>180</i>	<i>5670</i>	<i>160</i>	<i>4032</i>
<i>РОВР у Тернопільській області</i>	<i>54</i>	<i>1701</i>	<i>48</i>	<i>1323</i>
<i>БУВР Західного Бугу та Сяну</i>	<i>18</i>	<i>567</i>	<i>16</i>	<i>441</i>
Радіологічні	72	144	57	110
із них:				

БУВР Прип'яті	18	36	15	26
РОВР у Рівненській області	45	90	40	80
МОЗМ дніпровських вдсх	9	18	2	4

Мережа пунктів моніторингу у суббасейні середнього Дніпра в межах Житомирської області -10 пунктів моніторингу на річках: Тетерів, Гнилоп'ять, Ірша, Возня та Ів'янка.

суббасейн середнього Дніпра	ПЛАН		ФАКТ	
	проб	вимірювань	проб	вимірювань
Питні водозабори	45	900	40	800
Хімічні (пріоритетні та басейнові специфічні)	180	5670	154	4032
Радіологічні	9	18	7	10

За результатами вимірювань більшість фізико-хімічних показників якості масивів поверхневих вод басейну річки Прип'ять та середнього Дніпра на питних водозаборах та транскордонних водотоках знаходиться значно нижче ГДК (гранично-допустимих концентрацій) для водойм госпитного та рибогосподарського водокористування. В цілому значення показників якості в басейні річки Прип'ять та середнього Дніпра особливо не відрізняються від аналогічного періоду минулого року та знаходяться на задовільному рівні.

Має місце перевищення ГДК по наступних показниках:

суббасейн Прип'яті -питні водозабори:

органічні показники:

- хімічне споживання кисню (ХСК) в 1,8 – 4,7 раза (26,82- 70,67 мгО/дм³) 4 проби (ГДК= 15,0мгО/дм³).
- біологічне споживання кисню (БСК₅) в 2,6 – 3,7 раза (7,77-11,0 мгО₂/дм³) 2 проби (ГДК= 3,0 мгО₂/дм³).

небезпечні речовини:

- залізо загальне в 1,5 – 1,9 раза (0,454 -0,583 мг/дм³) 2 проби (ГДК=0,3 мг/дм³).
- марганець в 1,1 раза (0,112 -0,115 мг/дм³) 2 проби (ГДК=0,1 мг/дм³).

транскордонні водотоки:

органічні показники:

- біологічне споживання кисню (БСК₅) в 1,1 – 1,2 раза (3,35-3,53 мгО₂/дм³) 2 проби (ГДК= 3,0 мгО₂/дм³).

біогенні показники:

- нітроген амонійний в 1,4 – 1,5 раза (0,724-0,761 мг/дм³) 2 проби (ГДК=0,5 мг/дм³).
- фосфор ортофосфатів в 1,1 – 1,4 раза (0,192-0,243 мг/дм³) 2 проби (ГДК=0,17 мг/дм³).

небезпечні речовини:

- залізо загальне в 1,7 – 16,5 раза (0,166 -1,650 мг/дм³) 6 проб (ГДК=0,1 мг/дм³).
- марганець в 11,0 раза (0,111 мг/дм³) 1 проба (ГДК=0,01 мг/дм³).

суббасейн середнього Дніпра у межах Житомирської області – питні водозабори:

органічні показники:

- хімічне споживання кисню (ХСК) в 1,7–2,5 раза (26,16- 38,61 мгО/дм³) 5 проб (ГДК= 15,0мгО/дм³).
- біологічне споживання кисню (БСК₅) в 1,1 раза (3,44 мгО₂/дм³) 1 проба (ГДК=3,0 мгО₂/дм³).

небезпечні речовини:

- залізо загальне в 1,1 – 1,7 раза (0,314 – 0,505 мг/дм³) 4 проби (ГДК=0,3 мг/дм³).
- марганець в 1,1 – 3,8 раза (0,107 – 0,380 мг/дм³) 3 проби (ГДК=0,1 мг/дм³).

Кисневий режим задовільний: суббасейн Прип'яті-4,07-8,91 мгО₂/дм³, суббасейн середнього Дніпра- 8,72-9,28 мгО₂/дм³, що більше 4,0 мгО₂/дм³, мінералізація води оптимальна, вміст нітрогену нітратного знаходиться нижче рівня токсичної дії.

ПРІОРИТЕТНІ РЕЧОВИНИ:

суббасейн Прип'яті:

У досліджених протягом III кварталу пробах перевищень максимальних значень Екологічного Нормативу Якості (ЕНЯ_{max}) вмісту забруднюючих пріоритетних речовин не зафіксовано. Разом з тим із 56 контрольованих показників найчастіше фіксується присутність пестицидів та інсектицидів, які використовуються у сільському господарстві для боротьби зі шкідниками; поліароматичних вуглеводних сполук, які використовуються у синтезі розчинників, барвників і лікарських речовин та легких органічних сполук, що використовуються у фармакології та при виготовленні пестицидів і барвників.

Найбільша їх присутність із досліджених проб на початок кварталу, а це 9 забруднюючих речовин зафіксовано у р. Прип'ять, 570 км, с. Сенчиці, із них: 6- поліароматичні вуглеводні (трихлоретилен, тетрахлоретилен, трихлорбензоли, 1,2,4 трихлорбензол, 1,2,3 трихлорбензол, нафталін) та 3- легкі органічні сполуки (дихлорметан (хлористий метилен), трихлорметан (хлороформ), тетрахлорметан (чотирихлористий вуглець).

Тоді як на середину кварталу зафіксовано лише 5 забруднюючих речовин по р. Уж, 172 км, питний в/з м. Коростень, р. Прип'ять, 616 км, с. Люб'язь та р. Прип'ять, 570 км, с. Сенчиці, із них: 3 – поліароматичні вуглеводні та 2 – легкі органічні сполуки.

Порівняно із попереднім кварталом якість води у суббасейні Прип'яті за вмістом специфічних синтетичних показників покращилась за рахунок зменшення кількості забруднюючих речовин. Результати аналізів порівнювались із Екологічними Нормативами Якості (ЕНЯ_{max}).

Серед пріоритетних небезпечних речовин досліджуються несинтетичні показники групи важких металів, це кадмій, ртуть, нікель, мідь, цинк, хром і миш'як.

У досліджених пробах вміст важких металів присутній, але в більшості їх показники значно нижче максимальних значень Екологічного Нормативу Якості (ЕНЯ_{max}). На початок кварталу зафіксованого перевищення:

згідно ЕНЯ_{max}-0,07 мкг/дм³ концентрації **ртуті та її сполук:**

- р. Стохід, 142 км, с. Малинівка – 0,285 мкг/дм³ (перевищення у 4,1 раза);
- р. Путилівка, 26 км, смт. Цумань – 0,134 мкг/дм³ (перевищення у 1,9 раза);
- р. Уж, 172 км, питний в/з м. Коростень – 0,127 мкг/дм³ (перевищення у 1,8 раза);
- р. Стир, 308 км, м. Луцьк – 0,123 мкг/дм³ (перевищення у 1,8 раза);
- р. Іква, 51 км, м. Дубно – 0,120 мкг/дм³ (перевищення у 1,7 раза);
- р. Полква, 2 км, с. Жемелинці – 0,104 мкг/дм³ (перевищення у 1,5 раза);
- р. Прип'ять, 616 км, с. Люб'язь – 0,101 мкг/дм³ (перевищення у 1,4 раза);
- р. Стир, 175 км, с. Маюничі – 0,087 мкг/дм³ (перевищення у 1,2 раза);
- р. Стохід, 19 км, смт. Любешів – 0,078 мкг/дм³ (перевищення у 1,1 раза).

згідно ЕНЯ_{max}- ≤ 0,45 мкг/дм³ концентрації **кадмію та його сполук:**

- р. Горинь, 67 км, с. Висоцьк – 0,709 мкг/дм³ (перевищення у 1,6 раза);
- р. Прип'ять, 570 км, с. Сенчиці – 0,695 мкг/дм³ (перевищення у 1,5 раза).

згідно ЕН_Яmax- 34,0 мкг/дм³ концентрації **нікелю та його сполук**:
● р. Случ, 406 км, с. Чернелівка – 58,252 мкг/дм³ (перевищення у 1,7 раза).

Тоді як на середину кварталу зафіксованого перевищення:
згідно ЕН_Яmax-0,07 мкг/дм³ концентрації **ртуті та її сполук**:

- р. Стохід, 19 км, смт. Любешів – 0,319 мкг/дм³ (перевищення у 4,6 раза);
- р. Стир, 289 км, с. Княгининок – 0,316 мкг/дм³ (перевищення у 4,5 раза);
- р. Прип'ять, 616 км, с. Люб'язь – 0,257 мкг/дм³ (перевищення у 3,7 раза);
- р. Стир, 308 км, м. Луцьк – 0,240 мкг/дм³ (перевищення у 3,4 раза);
- р. Путилівка, 26 км, смт. Цумань – 0,156 мкг/дм³ (перевищення у 2,2 раза);
- р. Стир, 175 км, с. Маюничі – 0,123 мкг/дм³ (перевищення у 1,8 раза).

згідно ЕН_Яmax- ≤ 0,45 мкг/дм³ концентрації **кадмію та його сполук**:

- р. Уборть, нижче м. Олевськ – 0,50 мкг/дм³ (перевищення у 1,1 раза);
- р. Уж, 172 км, м. Коростень – 0,50 мкг/дм³ (перевищення у 1,1 раза)

суббасейн середнього Дніпра у межах Житомирської області:

Найбільший вміст забруднюючих пріоритетних речовин із досліджених проб зафіксовано на початок кварталу, а це 4 забруднюючі речовини по р. Тетерів (Відсічне вдсх.), 259 км, питний в/з м. Житомир, р. Тетерів, 247 км, нижче скиду КП «Житомирводоканал» та р. Ірша (Іршанське вдсх.), 93 км, питний в/з смт. Нова Борова, із них: 2 – поліароматичні вуглеводні, 2- леткі органічні сполуки.

На середину кварталу зафіксовано також 4 забруднюючі речовини тільки по р. Гнилоп'ять (Бердичівське вдсх.), 59 км, питний в/з м. Бердичів, р. Гнилоп'ять, 41 км, с. Швайківка, нижче скиду ВУВКГ та р. Ірша (Іршанське вдсх.), 93 км, питний в/з смт. Нова Борова, із них: 1 – поліароматичні вуглеводні, 3 – леткі органічні сполуки.

Порівняно із попереднім кварталом якість води у суббасейні середнього Дніпра за вмістом специфічних синтетичних показників покращилась за рахунок зменшення кількості забруднюючих речовин.

У досліджених пробах вміст важких металів присутній, але в більшості їх показники значно нижче максимальних значень Екологічного Нормативу Якості (ЕН_Яmax). На початок кварталу зафіксованого перевищення:

згідно ЕН_Яmax-0,07 мкг/дм³ концентрації **ртуті та її сполук**:

- р. Ів'янка, 1 км, с. Харитонівка – 0,169 мкг/дм³ (перевищення у 2,4 раза);
- р. Гнилоп'ять (Медведівське вдсх), 79 км, с. Медведівка Козятинський р-н – 0,141 мкг/дм³ (перевищення у 2,0 раза);
- р. Тетерів (Відсічне вдсх.), 259 км, питний в/з м. Житомир – 0,125 мкг/дм³ (перевищення у 1,9 раза);
- р. Ірша (Іршанське вдсх), 93 км, смт. Нова Борова – 0,128 мкг/дм³ (перевищення у 1,8 раза);
- р. Гнилоп'ять (Бердичівське вдсх), 59 км, питний в/з м. Бердичів – 0,093 мкг/дм³ (перевищення у 1,3 раза);
- р. Тетерів, 247 км, нижче скиду КП «Житомирводоканал» – 0,083 мкг/дм³ (перевищення у 1,2 раза);
- р. Гнилоп'ять, 41 км, с. Швайківка – 0,086 мкг/дм³ (перевищення у 1,2 раза).

Тоді як на середину кварталу зафіксованого перевищення:

згідно ЕН_Яmax-0,07 мкг/дм³ концентрації **ртуті та її сполук**:

- р. Гнилоп'ять, 41 км, с. Швайківка – 0,274 мкг/дм³ (перевищення у 3,9 раза);
- р. Гнилоп'ять (Бердичівське вдсх), 59 км, питний в/з м. Бердичів – 0,112 мкг/дм³ (перевищення у 1,6 раза);
- р. Тетерів, 247 км, нижче скиду КП «Житомирводоканал» – 0,107 мкг/дм³ (перевищення у 1,5 раза);

- р. Гнилоп'ять (Медведівське вдсх), 79 км, с. Медведівка Козятинський р-н – 0,103 мкг/дм³ (перевищення у 1,5 раза);
- р. Ів'янка, 1 км, с. Харитонівка – 0,098 мкг/дм³ (перевищення у 1,4 раза).

Забруднення поверхневих вод органічними речовинами найбільшою мірою спричинене відведенням комунальних стічних вод населених пунктів, з якими у водну екосистему надходять продукти життєдіяльності людини.

Вплив на формування якості води у суббасейні Прип'яті та середнього Дніпра продовжують чинити процеси розкладання органічних речовин, спричинені продуктами життєдіяльності живих організмів, які потрапляють у водні об'єкти, передусім, від точкових джерел з недостатньо очищеними стічними водами населених пунктів, промисловими стічними водами. Навантаження небезпечними речовинами пов'язане з впливом пріоритетних речовин, які надходять до водних об'єктів як від точкових так і дифузних джерел.

Результати вимірювань опубліковані за допомогою веб-системи Держводагентства «Моніторинг та екологічна оцінка водних ресурсів України» <http://monitoring.davt.gov.ua>, яка вміщує інформацію про:

- водний об'єкт, на якому проводиться моніторинг вод
- показники, за якими проводиться дослідження
- періодичність здійснення вимірювань
- лабораторію, яка здійснює відбір проб та проводить вимірювання.

Інтерактивна карта забрудненості річок (<https://texty.org.ua/water/>) по результатам моніторингу дає можливість оцінити стан водного об'єкта по параметрам забруднення, порівняти його із встановленими нормами, з'ясувати як дані змінювалися протягом 5 років.